

MELODICKÉ OZDOBY JANA OLEJNÍKA

Jan Kvapil

Olejník, Jan. *Melodické ozdoby – studie pro zobcové flétny*. Kladno : Vladimír Beneš, 2005, 48 s., ISMN M-706512-66-2

Sbírku cvičení *Melodické ozdoby* ve stručné předmluvě autor dedikuje „žákům mírně pokročilým ve hře na zobcovou flétnu“. Pro zvládnutí melodických ozdob považuje za podstatné „hlavně pochopení a postupné osvojení jejich vlastní ‚ozdobující‘ funkce“. Na kompetenci učitele nechává rozhodnutí, kdy je vhodné na tomto úkolu začít pracovat. V pěti bodech doporučuje hudebním amatérům osvědčený postup, jehož dodržování však rozhodně neuškodí ani hráčům zkušenějším.

Olejník se nepouští do výkladu stylové interpretace, uvádí, že „přestože existují ustálená obecně známá pravidla pro provádění melodických ozdob, zůstává jim charakter individuálních doplňků melodie [...] určitá improvizací volnost“.

Notový materiál v publikaci je rozčleněn na dvě poloviny věnované sopránové, resp. altové zobcové flétně. V obou částech najdeme identická cvičení lišící se v notovém zápisu pouze transpozicí – cvičení pro altovou flétnu se hrají stejnými hmaty jako cvičení sopránová, tzn. jsou zapsána o kvartu výše, ale ve skutečnosti znějí o kvintu níž.

Látka je rozčleněna na 16 nestejně dlouhých kapitol, v každé kapitole najdeme přípravné cvičení na určitý typ ozdoby a poté etudu procvičující totožný jev. Procvičovány jsou např. příraz shora a zdola, skupinka, odraz, mordent, nátryl, obal nebo různé druhy trylků.

Autor v publikaci důsledně izoluje studované prvky. Jeho přístup lze chápat jako pokračování tradice krátkých cvičení zaměřených vždy přímo na konkrétní technický či interpretační problém tak, jak ji představují například Hotteterova preludia nebo Quantzovy etudy napsané pro krále Bedřicha II.

Olejníkova přípravná cvičení mají rozumnou délku, tj. nejsou příliš dlouhá. Nové prvky jsou představovány v melodiích s pravidelným rytmem, což pomáhá jejich úspěšnému zvládnutí. Etudy mají přístupnou melodickou stavbu. I když jsou trochu členitější než přípravná cvičení, z nichž v některých

případech vycházejí, je jejich struktura přehledná a pro žáka srozumitelná. Některé z etud jsou zkomponovány ve formě ABA. Autor se pohybuje v tóninách do dvou křížků a dvou béček, ale ve většině případů je posuvek méně. Tím dosahuje toho, že se skladby dobře hrají a umožňují žákovi soustředit se na studované ozdoby. V etudách i přípravných cvičeních často v ozdobách přidává chromatické tóny mimo tóninu, čímž dojde k procvičení všech potřebných intervalů. Předkládané melodie jsou stylově neutrální, neimplikují přímo barokní styl, i když autor zřejmě předpokládá následné používání ozdob v barokní hudbě.

Při značení ozdob autor používá značky běžné v moderní notaci, neobjasňuje složitější aspekty značení ornamentace v hudbě starších stylových období. Vysvětlení ozdob považuji za adekvátní danému hudebnímu materiálu a předpokládané věkové kategorii žáků. U složitějších ozdob, jako jsou obal nebo trylek, je uvedeno více rytmických variant. Učebnice postupuje metodicky od rytmů jednodušších ke komplexnějším, čímž žák nabývá rytmické jistoty.

Autor logicky věnuje největší prostor nácviku trylek, zabývá se jimi ve čtyřech závěrečných kapitolách. Tyto stránky představují rozumnou míru zjednodušení komplexní problematiky a umožňují účinný nácvik trylek.

J. Olejník v publikaci na několika místech uvádí alternativní prstoklady pro hraní ozdob. Za pozitivum považuji, že nechápe dané prstoklady jako dogma, ale jako možné návrhy a upozorňuje v předmluvě na nutnost jejich přizpůsobení konkrétnímu nástroji. Většinu uváděných prstokladů lze označit za vyhovující, v některých případech by pomohl slovní komentář (který však učebnice neobsahuje). Za diskutabilní považuji časté doporučování prstokladu 0 2 3 – tento prstoklad se sice v některých spojích hraje snáze, ale barevně a intonačně je na hranici snesitelnosti, v mnohých případech lze použít bez problémů základní hmat 01. Výrazným přínosem je z mého pohledu absence prstokladů pro tón cis³, který je na sopránové zobcové flétně pro žáky v podstatě nehratelný.

Melodické ozdoby J. Olejníka představují publikaci velmi dobře cílenou na skupinu mírně pokročilých žáků. K problematice zdobení přistupuje spíše z technického hlediska, zjednodušuje ji v míře umožňující zvládnutí potřebné látky. Slovní pokyny jsou velmi sporé, ale stručná předmluva neopomíjí podstatné informace, jako je požadavek zvukové vyrovnanosti, intonační přesnosti nebo souvislost prstokladů s použitým nástrojem.

Škoda, že vydavatel nevěnoval více péče překladům názvů jednotlivých kapitol a cvičení. To je ovšem jen marginální nedostatek jinak podařeného učeb-

nice, která stejně jako další počiny J. Olejníka patří mezi nejhodnotnější tuzemské metodické materiály určené adeptům umění hry na zobcovou flétnu.

Kontaktní adresa

Mgr. Jan Kvapil

Katedra hudební výchovy

Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Žižkovo nám. 5

771 40 Olomouc

email: kvapil@mybox.cz